

הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

עין איה מסכת ביכורים

א. כיצד מעלין את הבכורים: כל העיירות שכמעמד מתכנסות לעירו של מעמד ולנין ברחובה של עיר ולא היו נכנסים לבתים, ולמשכים הי' הממונה אומר: קומו ונעלה ציון, אל בית ד' אלקינו (משנה ביכורים ג, ב).

בנוהג בין האומות הוא, שאומה שכל עסקה ומחיתה אינה כ"א עבודת אדמה ולא תשים מגמתה למסחר ולחרשת המעשה שהוא מורכב עם המסחר, לשום מקום דרישה למעשי ידי האומנים בעלי מלאכה וחרשת, היא יורדת בהתפתחותה בכשרונות נפשיותיה, מפני שהיא ע"פ זה המצב מתבודדת לעצמה ואין לה מקום לקלוט רוחות של דיעות ומדות חדשות מיתר האומות. אמנם עם ד' אלה אע"פ שתכליתם הוא ודאי להיות עם חכם ונבון כלילי המעלות המדות והדיעות היותר טהורות ומושכלות, מ"מ חפץ ד' הוא שיהיו דוקא נטועים על אדמתם נהנים ונזונים מטוב ארצם, איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו, ולא ישימו כל מעיינם בעניני כלכלה זולת עבודת אדמתם ויבולה, שמביא להיות נפזר בעמים שונים לעשות מסחר וקנין. והוא מפני שכבר שם בכח האומה היקרה הזאת שתהי' יכולה להשתכלל בעצמה בכל חמדת שכל ורעיון וכל כשרון, ואין לה צורך לקלוט רוחות מן החוץ. אמנם באומות העולם כח המסחר יחזק את האגד החברותי, מפני המשא ומתן שיש להסוחרים הצריכים זל"ז, ועובדי אדמה שכ"א מתענג על טוב ארצו אינם נאגדים זע"ז ע"י דברים כאלה. אמנם כך היא המדה שיהי' האגד המקשר את עם ד', אהבה שאינה תלויה בדבר, כ"א קשר רוחני, אהבת ד' ותורתו, שכל הטוב והנשגב היוצא מזה אינו נבנה כ"א ע"י כח העממי שבעם ישראל.

ע"כ הביכורים הם המורים על החבה היתירה הנודעת ליסוד עבודת האדמה לאומה הישראלית, שתרבותה יגדל דוקא בהיותה בתור עם לבדד ואינה ראויה ללמוד אל דרך הגויים, וכח האחדות נשלם ע"י הצד הרוחני שהוא אדיר בה. ע"כ כל עיירות שבמעמד מתכנסות לעירו של מעמד, תחת

הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

שבאוה"ע הי' יסוד אחדותם נבנה ע"י יריד ומסחר, נבנה כאן ע"י הדבר המשותף בעבודת ד' טהורה. ולנים ברחובה של עיר, להורות ג"כ על חבתם לחיי הטבע שנמצאת בעבודת האדמה. ואינם נכנסים לבתים, ג"כ מפני טומאת אוהל, שאמנם טומאות רבות גורמת ההתרחקות מחיי הטבע הטהורים. ואשרי העם שבורר לו חיי תם טבעיים, בהנצלו עם זה מירידה של פראי אדם, כ"א להיות תרבותי ובעל דעה רמה וזכה עד מאד, וזה א"א כ"א בעם ד' אלה שהוא כרכא דכולא ביה ממנו מלכא ממנו נביאיו ממנו (חכמיו) [שריו] (חולין נו ע"ב), וכה"א "ממנו פינה ממנו יתד ממנו קשת מלחמה" (זכריה י, ד). שכל יתרונו יהיה רק כשישים לב לפתח את החמודות הקדושות הגנוזות בכחו העצמי הגדול, וכי אינו צריך כלל לכרמי זרים. ולמשכים הי' הממונה אומר קומו ונעלה ציון אל בית ד' א-להינו, העמים יקראו לבית ד' "הר", ואברהם קראו הר "בהר ד' יראה" (בראשית כב, יד), היינו מהצד המשותף שיש לכל העמים כולם באורן של ישראל, כהר גבוה המושקף לכל. אבל יעקב קראו בית (בראשית כח, יט), שכבר יצאו מקרבן ההתייחדות של ישראל בערכם המובדל ומתבודד מן האומות. "וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב" (דברים לג, כח), כי לגבי ישראל צריך להיות ציון בית ד', כלומר מוגדרת במחיצות ומשומרת בגבולים, עד שאין צורך לרוח זר לשלוט בנו בפנימיות תרבותינו, כי כל טוב לא יחסר בתורת ד' תמימה להכשירנו לעם רם ונשא, ועם זה לרומם נפשנו ג"כ בתכונות יקרות המפתחות כשרונות הנפש לכל מדע והשכל, ושליטת רוחות של אומות אחרות בקרב בית יעקב היא כרקב לבית ישראל, וכבר ידענו מה שנמשך מהרעה מאת שפנו אל ילדי נכרים להשפיק בהם. אמנם אוה"ע הם יכירו את ערך רוח ד' השפוך על ישראל ויקלטו מרוחם אליהם, ע"כ לגביהם הנהו "הר ד'". אבל בהכרת ערך הביכורים המשבח את יסוד עבודת האדמה, המכשיר להתבצרות בפנימיות האומה ונתינת כח ההתחברות הפנימית רק מצד השיתופים הרוחניים הנעלים, היא נקודת ציון¹ ששם התגלה הוד ד' והדרו. התכלית הנשגבה של אומה שלימה המתאמצת להטביע עליה חיים של קדושת המעשים והמדות והדיעות וכל העושר הרוחני, הוא צפון בעצמותה הנשגבה עד שתחת ההתחברות החומרית של יתר האומות היא

1. עיין אורות עמ' קכג, ואורות התשובה יב, יב.

עין איה מסכת ביכורים

מתחברת ע"י קשרים רוחניים קדושים. ומה תוכל השפעה של תרבות מאוה"ע לפעול עליה רק להוותה חלילה, כי היא צריכה להטביע עליהם כחה הקדוש הרוחני, ולא לקלוט ולהתלמד מהם שודאי יביאו לה רק ירידה ולא עליה. אמנם עליה לה יהי' רק בהתחזקה במעוז הכחות הצפונות בעצמה להגדילם ולהאדירם ובזה תהי' אדירה לעצמה, וממילא ימשך תועלתה הכללי המשותף לכל האדם. **קומו ונעלה** היה אומר, ועלייתנו תהי' **ציון** שהיא בית ד' אלקינו, לא הר ד' לנו כ"א בית ד'. ע"כ שינו ג"כ לשון הכתוב ירמיה ל"א ה' שנאמר שם "קומו ונעלה ציון אל ד' אלקינו", ולא נאמר בית והם הוסיפו בית.

ב. הקרובים היו מביאים תאנים וענבים, והרחוקים מביאים גרוגרות וצמוקים (משנה ביכורים ג, ג).

העלאת הבכורים אל מקום המקדש, מקום עינם ולבם של ישראל (מלכים א, ט, ג), ראוי לו להתוות את הערך של היחש של כל איש פרטי ועסקי הפרטיים אל קרבת ד' ואורו, אור ישראל הכללי. והנה כשם שהתאנים והענבים הם לחים מלאים לשד רענן, וטובים מאד לענין הקרובים שאין עליתם ריחוק דרכים וטורח טיפול שמירה, ומוטעמים ביותר לערך הגרוגרות והצמוקים, שבהם מוותרים קצת על נועם הטעם כדי להתקיים, למען יוכל לבא גם ממקום רחוק אל הר ד'. כך יש חילוק בין דרכי החיים הרוחניים, שבהם מעלות רבות חלוקות, ובכלל הם כח התורה וכח הנבואה. כח התורה ע"י הרחבת תורה שבע"פ, ע"י קיבוץ וריבוץ פעלים לתורה, דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים בעומקי הלכות, שהם נראים דברים יבשים לערך הלשד הנראה בעינינו המתיחשים לנבואה, העסוקה בחכמות אלקיות ודרכים עליונים, שמהם יסתעפו דברים גדולי ערך בהגיון לב בתפילה וחכמת צפוני תורה. אמנם בהיותנו קרובים אל אור האלקי נטועים בארצנו, הי' אור הנבואה ממלא מקום גדול בעולמנו. וכן אנו מובטחים לעתיד באופן יותר נעלה, הלח המחיה את הלב והנפש באור דעת ד', והוד כבודן של ישראל העליון הכללי, שהוא מלא זיו וזוהר חיים מלאים טל דשן מאד. הננו רק אז מוכנים לקבל באופן שיהי' בינינו נשמר, בהיותנו קרובים אל בית ד', נטועים על אדמתנו ובטוחים מכל בלבולי רוחות וערבובי דיעות. אמנם כאשר התרחקנו באשמתנו מארץ חמדה, והוטל עלינו עול דרך רחוקה של

הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

גלות מרה ונמהרה כזאת, אז עלינו לחגור עז ע"י דברים המתקיימים הנשמרים בצביונם, אע"פ שקצת מלחותם אינו נראה לנו במילוי נועמו כערך ההוד המלא חיים שיש בדברים המסתעפים מאור הנבואה והמבטים הגדולים האלקיים. ומה הם, הם ד' אמות של הלכה שמיום שחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא הם (ברכות ח ע"א). אמנם דברים יבשים נראים גופי הלכות למסתכל רק בשטחיותם, אבל כח חיים רענן צפון בהם. והם הם שהעמידו אותנו לעם קדוש לד' אלקינו בכל כבוד הגלות החל הזה. ע"כ בבית שני שהי' בעיקרו הכנה אל העתיד הארוך של הגלות והפזור, כבר פסקה הנבואה, כדי שיהיו הכוחות הרוחניות שבאומה שהתעסקו בנועם אור הנבואה, עסוקים במקומה בעומק פרטי הלכות להגביל דרכי תורה באופן מדויק מאד, כדי שיוכל עם ד' להתקיים גם במרחקים ע"י הצטיינותו היתירה בריבוי הדקדוקים, ו'חביבין עלי דברי סופרים יותר מד"ת' (שמות רבה א, יח), אומרת כנסת ישראל. דוגמת הביכורים, שאמנם **הקרובים** הקדימו את היפה המוטעם ומלא לח מורגש **התאנים והענבים**, חביבים הם גם **הרחוקים** שהביאו **הגרוגרות והצמוקים**, שע"י שלחם התעלם בהם, ולמראית עין הם צנומות ויבשות בשביל כך הם מתקיימות ולאורך ימים יעמד טעמם במ וריחם לא יהי' נגמר, ויהיו פרי קודש הלולים לשם ד' מטע לתפארת, ובאוצר הכלל יתאחדו הכחות הלחים והרעננים שלחותם ולשדם מורגש עם הכחות שכח קיום שלהם הוא טמון אבל חזק מאד, שבא ע"י חוק המעשה בדקדוקי תורה ומצות, ומשניהם יחדו ישלם העז וההדר.

ויצוייר ג"כ באנשים פרטיים בכל זמן, ישנם אנשים אשר קרבת אלהים יחפצון בלב ער ומרגיש, לא ימצאו לנפשם מנוחה כי אם בהשתפך נפשם בתפילה מלא גילה אורה וצהלה, ולב מלא רגשות חמים באהבת ד' ותפארת עזו, והם לפעמים רחוקים מעולם המעשה. ואם יבאו לעבוד בפרך בדברים החומריים בעסקי כספים ודברים מדיניים לא יוכלו לעמוד לפי תכונתם, הם הקרובים שצריכים להביא **תאנים וענבים**. אמנם ישנם אנשים כאלה שהם תמימי דרך, חזקים ביראת ד' ואהבת שמו ותורתו, אם כי לבבם בקרבם נח ושקט,² הם מוצאים לנפשם חובה לעבוד ולמשא, ולהגדיל תורה ולהרבות חסד משפט וצדקה. לפעמים יהיו נשקעים בעולם המעשה לרגלי

2. עיין מוסר הקודש עמ' קכו.

עין איה מסכת ביכורים

מעשיהם בכשרון ולא יוכר אורם הצפון, **רחוקים** אלה הם **מביאים גרוגרות וצמוקים**, המתקיימים בכל הזמנים ובריבוי הדרכים וארכם, "יראת ד' טהורה עומדת לעד" (תהילים יט, י), "תורת אלקיו בלבו לא תמעד אשוריו" (תהילים לז, לא). ומה נאה המחזה לראות שבציון מכלל יופי (תהילים נ, ב) שם עלו שבטים (תהילים קכב, ד), וכשבת אחים גם יחד (תהילים קלג, א) יתקבצו יחד כללי ופרטי בעלי התכונות השונות, וכ"א יכיר בפעולת רעהו הטובה ופוריה אף שהיא רחוקה מתכונתו ומחלקו הפרטי, "שלום שלום לרחוק ולקרוב" (ישעיהו נז, יט).

ג. השור הולך לפניו וקרניו מצופות זהב ועטרה של זית בראשו (משנה ביכורים ג, ג).

אומה שיש לה מטרה עליונה ונשגבה היא מציינת את דרכה לחבב את העבודה, כי רק בעבודה ויגיע כפים בלאום יסודרו חיים כשרים וישרים. והנה אם לא הי' לה שאיפה יותר גבוהה מחיי הגוף לא הי' לה לפנות לעושר וגדולה. אבל כיון שיש לה נפש רמה השואפת להגדיל פעלה בעולם ע"כ תשאוף ג"כ לעושר ע"י העבודה. אמנם העושר לא יהי' מכוון לעצמו כ"א כדי שעל ידו תבא להאיר את עצמה ואת העולם באור החכמה והדעה האמתית, אור ד' אלקי עולם. וזאת היא תעודת ישראל, **השור הולך לפניו**, מכוון אל העבודה "רב תבואות בכח שור" (משלי יד, ד), **וקרניו מצופות זהב**, להורות שאל העושר תביא בדרך ישר רק העבודה, ולא לשלול ולבוז ולבלע חיל זרים, רק בכח וגבורת שור בעבודת יגיעה ועמל. אמנם לא זאת היא גמר התעודה כ"א **עטרה של זית**, המורה אורה, כשמן זית שבמנורה המורה לאור תורה ודעת, הרוצה שיחכים ידרים סימן לדבר מנורה בדרום (בבא בתרא כה ע"ב). וכן אמרו חז"ל (שיר השירים רבה, ד) ביונה שהביאה עלה זית דבר המביא אורה לעולם, כלומר מגמתינו שהעבודה תביא לעושר והעושר לעטרת החכמה והאורה, למען יאמרו כולם יגדל ד' מעל לגבול ישראל. זאת היא מגמת העבודה והעושר, עטרה של זית בראשו.

ד. החליל מכה לפניהם עד שהיו מגיעים קרוב לירושלים (משנה ביכורים ג, ג).

החליל הוא מיוחד ביותר לשמחה גם לאבל, חלילין לכלה או למת (בבא מציעא עה ע"ב). אמנם השמחה השלמה היא מתנוצצת ביותר כשלא יחסר עמה ההרגש של מציאות האבל האפשרי לבא והוא נשמר וניצל ממנו. ע"כ אלה שלושת הכחות הראשיים המצליחים את האומה, העבודה בכח הגוף, השור ההולך לפניהם, העושר הבא ע"י קרניו המצופות זהב, וההשכלה הבאה עם העושר והחריצות, עטרה של זית שעל ראשו. אפשר שכל אלה יביאו ג"כ שוה על האומה כשישתמשו עם אלה החמודות להרע, העבודה תוכל להשפיל את הצורה האנושית אל השקיעה החמרית לבדה. העושר יביא המון חמדת תענגי החיים שמטמטמת את הלב מבינה אמתית וחכמת צדק אלקית. החכמה תוכל להועיל להרע כמאמר "חכמתך ודעתך היא שובבתך" (ישעיהו מז, י). אמנם עם ההישרה האלקית, עם מעגלי צדק ומשרים שתדריכנו תורת ד', דבר ד' היוצא מירושלים, הננו בטוחים שאלה ההצלחות המכשירות את אושר האומה יביאו באמת לרום מעלתה. ע"כ החליל המוכשר ג"כ לאבל, מכה לפניהם בתכונת דפיקת קול צהלה ושמחה עזה, עד שמגיעין קרוב לירושלים, כי שם צוה ד' את הברכה.

ה. הגיעו קרוב לירושלים שלחו לפניהם ועטרו את ביכוריהם (משנה ביכורים ג, ג).

האגודה הלאומית תוכל להיות מובנת בשני אופנים, או שיסוד מרכזי אין עמו תוך מיוחד כ"א מה ששם מתרכזים הכחות הנפוצים בפרטי האומה להתקבץ לתועלת הכלל, שע"ז שב לכל יחיד ויחיד תועלת פרטית באופן מלא, מה שלא הי' כלל אפשר בלא הקישור הכולל. בזה האופן המרכזי לעולם הוא רק מקבל מן הכלל ואינו נותן לו מאומה. אמנם במעלה עליונה בממלכת כהנים וגוי קדוש המרכז הוא מטרה אלקית גדולה ונשגבה עד אין חקר, המרכז הוא דבר קיים לעצמו, וכשם שהוא משתלם ע"י הפרטים כן ביותר הוא משפיע עליהם רעננות וכח חיים מלאים קדושה והוד אלקי. וזה הוא יחשם של ישראל אל המרכז האלקי, תל תלפיות (ברכות ל ע"א), ירושלים עיר הקודש, שאמנם הרחוקים מביאים גרוגרות וצמוקים, המורה

עין איה מסכת ביכורים

ג"כ על כח הקיום הנפלא שיש בהשקפה הרחוקה, שאם גם נעלם כח הלח של החיים, הם חיים באמת. עתה כשנעשו קרובים אל הר ד', שב כח החיים המורגש להתחבר אל כח הקיום, וזה ע"י השפעה היוצאת מהמרכז, מליבן של ישראל אל הכלל כולו. **שלחו לפניכם**, להורות שהם צריכים להיות מושפעים מהודה של ירושלים, ולא רק הם הנותנים להמרכז את ערכו כ"א גם שואבים ממקורו מקור מים חיים, **ועטרו את בכוריהם**, שמה בהר הקודש יפוח כח החיים, להיות מורגש וממלא בפועל את כל לב ונפש. ועל העז הקיום האדיר של הרחוקים, המה הנטישות המעשיות, תילי תילים של הלכות שחיי עולם קבועים בהם, "אהבת עולם אהבתיך ע"כ משכתיך חסד", משך החסד ההולך ומתרחב במה שרצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות, "ד' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר" (ישעיהו מב, כא) על העז ההוא חופה ההדר, "על כל כבוד חופה", "גילת ורנן כבוד הלבנון ניתן לה" (ישעיהו לה, ב). "שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ד' ורפאתיו" (ישעיהו נז, יט), הרחוק שהי' קרוב גם בריחוקו, וכשנעשה קרוב בפועל כאשר בא עד מקום בית חייהם ולבן של ישראל, אז יגלה הוד החיים המלאים הדרת קודש, "כן בקודש חזיתך לראות עוזך וכבודך. כי טוב חסדך מחיים שפתי ישבחונך. כמו חלב ודשן תשבע נפשי ושפתי רננות יהלל-פי" (תהלים סג, ג), שלחו לפניכם להאציל עליהם הדר החיים מעיר עז לנו, ועטרו את בכוריהם, גם הרחוקים הנזקקים לגרוגרות וצמוקים, נעטרו בפרי חמד מלאים לשד חיי נועם.

ו. הפחות והסגנים והגזברים יוצאים לקראתם (משנה ביכורים ג, ג).

בנין האומה בשלמותה תהי' ע"י התאחדות שלשה כחות ראשיים בהנהגה. כח הממשלה שהוא כח סידור הפעולות, כח הרוחני מתורה חכמה ועבודת ד', וכח הכסף, העושר הנצרך לתכלית הכלל והפרטים. ע"כ היו יוצאים לקראת מביאי הביכורים שמורים על אחדות פרטי האומה והצטרפות העבודות הפרטיות לאוצר הכלל כולו, למען תבא התכלית העליונה הנכספת מכלל האומה, שהוא חפץ ד' בעמו. היו הראשים בשלשת החלקים, **הפחות** הם שרי הממשלה, **הסגנים** הם שרי הקודש כי מצינו סגן הכהנים, **והגזברים** הם הממונים על עניני הכספים, שמורה על הרכוש והעושר הכללי,

הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

וכשתעמוד הממשלה והכסף, לחזק את התעודה היוצאת מכח הקדושה אז תפרח האומה בגאון ד'.

ז. ולפי כבוד הנכנסים היו יוצאים (משנה ביכורים ג, ג).

אף שהבאת הביכורים תרהיב לבבנו לראות התאחדות הכחות של כלל האומה למקום אחד, מכחות העבודה הפשוטה העבודה האיכרית, עד העבודה היותר נשגבה ותכליתית עבודת ד' בבית המקדש, שזה מורה על ערך האהבה הטהורה העומדת להיות כבריח התיכון מברחת את כל העם כולו מן הקצה אל הקצה, מצדו החמרי והרוחני. והנה במערכה זאת עלינו להשמר מטעות שיוכלו קלי עולם לטעות שהאהבה הכללית אך בזאת תהי' נכונה בהסירה את ערך המדרגות שבעם, ולא יוכר איש פחות לפני איש מעלה וחכם לב לפני כסיל אדם. ובאמת זאת הדעה היא המהרסת את כל גדרות עולם, ותשוב לפוקה ומכשול לקטני בנ"א, שיזנחו ע"י פריקת עול כזאת את עצת חכמים וקדושי עליון בין בדורותיהם בין בדורות שלפניהם, ומזה תפוג ג"כ תורה ויראת ד' הטהורה. ע"כ הזהירות של מניעת ההשויה של קטן וגדול וחילוק המעלות היא מאד נחוצה במעמד של הגברת הרוח של התאחדות כללית כהבאת הביכורים, למען יהיו הקטנים נשמעים לגדולים, והכרת החופש האמיתי שהיא שמירת המשטר הכללי תבא רק ע"י ההכרה היותר ברורה בערך של כל יחיד וכל כחה בין הכלל. ע"כ לפי כבוד הנכנסים היו יוצאים, למען דעת שיש הבדל בין קודש ובין קודש קדשים, בין איש נעלה ובין מי שהוא עוד יותר נעלה, ועל אחת כמה וכמה בין עובד אלקים לאשר לא עבדו (מלאכי ג, יח), ובין אויל לחכם לב.

ח. כל בעלי אומניות שבירושלים עומדים בפניהם ושואלים בשלומן (משנה ביכורים ג, ג).

החיים האנושיים בכללן מתחלקים לחיים טבעיים ולחיים מלאכותיים, בזמן שהאומה ירודה במוסרה ועין יחידה ולבם רק אל בצעם. אז מתרחקים מאד המפלגות, אלה העוסקים בחיים הטבעיים ואלה הנתונים בחיים מלאכותיים, אלו מאלו. האיכרים עובדי האדמה שוכני הכפרים הקרובים אל הטבע בפשטותה בחייהם, יהיו בלתי מכובדים בעיני בעלי האמנות שכבר השכילו לחיות ע"פ סדר התרבות וההתרחקות מן הטבע. עם מניעת

עין איה מסכת ביכורים

הכבוד תבא ג"כ קרירות האהבה וחסרון היחש, כ"ז יוכל לבא רק ע"י העדר קשר קדוש אמיץ מורגש בלב כל יחיד מהמטרה העליונה של כלל האומה, שתבנה דוקא ע"י התחלקות הענפים בין יחידים ומפלגות. חיי הטבע הפשוטים הם חסרים לאיש שכבר רכש לו משאלות חיים גדולות ע"פ כשרונו, ידיעותיו וחריצותו. אבל כל מגמת האומנות וכל הידיעות השימושיות אי אפשר כלל שיהיו נשארים לעד במעמד המקולקל, להרחיק את האדם מחיק הטבע שהיא הורתו ובה ימצא עונג וחיים רעננים, כ"א הם עומדים להעלות את האדם למעלה מוכשרת כזאת שתהי' קרבתו אל הטבע בנויה לא ע"פ יסוד של חסרון הרגשה וחכמה, כ"א על עומק הכרה ושכלול אמיץ. לזאת בשרו חז"ל (ויבמות סג ע"א) עתידים כל בעלי אומניות שיעמדו על הקרקע. ע"כ ביחש ההתחברות הכללית של כל חלקי האומה ומעמידה, מעבר מזה האיכרים עובדי האדמה העמלים בהוצאת החומרים הדרושים לחיי האדם מחיק האדמה, והם נושאים את ידיהם קודש ושואפים שתהי' עבודתם הפרטית מצטשפת לחשבון התכונה הקדושה של הר ד' ובית אלקי יעקב, ובזה מושפעים הם מבעלי המשטר וההנהגה, הפחות הסגנים והגזברים, אלה הם הקצוות של האומה חמרה וצורתה, הם מתנועעים להכיר יחשם זה לזה בלב מלא רגשי קודש. אמנם היחש יבא ע"י העומדים באמצע, בעלי האומנות המשתמשים בשכל המעשי ובעבודה גם יחד, על ידם יוכלו להתקיים המפלגות הרוחניות, ע"י עבודת בעלי העבודה המעשית, ועל ידם יושפעו ג"כ מההשפעה הרוחנית של המסדרים הראשים, גם אלה האחוזים כולם בחיי הטבע הפשוטים, ותחת אשר באין רגש טהור ואין צפיה טהורה יוכל בעל האמנות לבזות בלבבו את האיכר שמלאכתו בשדה, ועומד בתרבותו במעלה נמוכה מאותה התרבות של בעלי האומניות שכוללים כל כשרון חברותי מעשי, בהיות הלב טהור ונאמן יבא הרגש הברור לכבד עד מאד את התם והיושר שבחיי החברה הטבעיים, ולהכיר כי תכלית העמל המלאכותי הוא לא להיות נשקע בשאון החיים החיצונים, כ"א למצוא כל הצרכים האנושיים, בין צרכי הגוף בין צרכי הנפש, מרווחים, למען יוכל האדם לחיות במנוחה ושמחת לב חיים טבעיים מלאים שקט ואהבה ותום. ע"כ **עומדים מפניהם בעלי האומניות** להורות את היתרון ורחש הכבוד שהם מכירים בחייהם הפשוטים, **ושואלין בשלומם** להורות על תעודתם הם להגדיל אשרם בחיים ע"פ דרכם, לא להוציאם מעולמם כ"א להוסיף בהם ובכלל האומה שכלול וטוב, שמתחבר כולו אל היסוד היותר עליון שהוא

הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

מגמת האומה הישראלית, שיכיר כל חלק מן האנושיות את ערך התועלת היוצא מאותו החלק הרחוק ממנו בתכונותיו. ודוקא ע"פ ריחוקו והשתנותו יוסיף לו אהבה וכבוד, שרק אז בהתמלא ההכרה העליונה הזאת בכל צדדיה, יזרח האור של ההבטחה התכליתית לנו "אז אהפך אל העמים שפה ברורה לקרא כולם בשם ד' לעבדו שכס אחד" (צפניה ג, ט), והנה לבד הפגישה המקרית, נאה אות התחברות קצוות האומה הרחוקות ונבדלות לגבי היוגבים והאיכרים, **בעלי אומניות שבירושלים** דוקא, עיר הבירה המלאה תשואות וכלילת יופי בארמנותיה והיכלי חמדתה, ישיבת הכרכים עם כל הנלוה עמה לעומת חיי הכפר הפשוט והשלו. ואמרו חז"ל (כתובות קי ע"ב) בהא דכתיב: "ויברכו את כל המתנדבים לשבת בירושלים" (נחמיה יא, ב), מכאן ששיבת כרכים קשה.

ט. אחינו אנשי מקום פלוני בואכם לשלום (משנה ביכורים ג, ג).

ההתחלקות וההתכללות כשהם משולבים במדרגה נאותה והגונה הם מעמידים האושר וההצלחה החברותית, ודבר זה נוהג בין בעמים ביחושם איש לרעהו, בין בפלגות ושדרות שבעם אחד. כשם שכל עם יש לו דברים מיוחדים בין רוחניים בין גשמיים. ואם יהיה עם אחד גדול ונשגב ולו יקחת עמים, יש רק אז תקוה שבכח הגדול העצום של העם הגדול לא יבלע את היושר והצדק, כשישים לב שאף שטוב מאד הוא ההתאחדות של כחות רבים למרכז אחד, וטוב ג"כ להיות עמים רבים מתכנסים תחת דגל אחד כשיהי' בעל הדגל ראוי לכך מצד ערכו הרוחני, אבל עליו להשכיל כי עם האהבה הזאת הבאה לרגלי ההתאחדות, צריך שכל אחד יעמוד בקניניו השייכים לו כ"ז שאינם רעים ומשחיתים. וכן הדבר נוהג ג"כ בין ערים מיוחדות ביחש אל המטרופולין, עיר הבירה ועיר החכמה, השואבת אל תוכה את ערי השדה ומשתכללת על ידם. נכון וכשר הדבר שבני העיר הגדולה והמרכזית יכירו באחיהם בני ערי השדה את היחש של ההצטרפות והאחוה, שמצד זה ראוי שכולם יהיו פונים לתל תלפיות, לבלי להעמיד שום מרכז אחר המביא לחילוק התימות. אמנם עם זה לא יאבדו דבר בני הערים מזכותיהם בעריהם, בין החומריות בין הרוחניות, עד שאפילו במה שנוגע לדיעות במנהגים חשו לחוש למנהגי בני הערים הבאים, כדברי הירושלמי בפ' מקום שנהגו (פסחים פ"ד ה"א), וכתו' ד' י"ד פסחים ד"ה שתי פרות היו חורשות,

עין איה מסכת ביכורים

להכיר הזכות המיוחדת הרוחנית והחמרית של כל עיר ועדה ביחד עם ההתאחדות להאחזה הכללית. ע"כ הביעו טוב לבבם ואמתת משפטם גם יחד, באמנם **אחינו**, אתם מתאחדים עמנו בכח האחזה שמשתכללת בכח המרכז של עיר ד' הר הקודש. אמנם הננו מכירים שעם זה הנכם ג"כ **אנשי המקום פלוני**, ואין לנו חפץ בהסיר יחושכם אל עיר מגורכם החביבה עליכם בטבע, וזה יהיה ג"כ כעין הרגל והדרכה לשלום הכללי הגדול שירחש ישראל ע"פ תורת ד' אשר דרכיה דרכי נועם ושלוש לכל העמים, "גר ותושב וחי עמך" (ויקרא כה, לה), אמרה תורה גם ליחס בני נכר הגרים אתנו בארצנו, אנו רק מקפידים על הסרתו מדרך רעה ומזקת ולהיות איש אישר כחובת בני נח (רמב"ם הל' עבודה זרה י, ו). אמנם אם יש לו אומה וארץ אבות יכול להיות לו עליהם געגועים וחבה ומזה יהי' גר, אך בכ"ז תכירהו לתושב לענין קירוב הדעת וחופש זכויות הראויות לאדם. ולא יקחד לבד להכחיד ממנו את רגשותיו הטבעיות לעמו ולארצו עד שיהי' רק תושב, כ"א "גר ותושב וחי עמך". וכפי ההדרכה הכללית ביחש אומות העולם תהי' ג"כ ההדרכה הפרטית מעיר הבירה ליתר הערים, להכירם כאחים מאוחים ומחוברים ועם זה באפס ביטול לערך מקומם ודרישותיו כולם. זהו השלום הישר האמיתי, **אחינו אנשי המקום פלוני בואכם לשלום.**

י. החליל מכה לפניכם עד שמגיעים להר הבית, הגיעו להר הבית אפילו אגריפס המלך נוטל הסל על כתפו ונכנס עד שמגיע לעזרה, הגיעו לעזרה דברו הלוויים בשיר, ארוממך ה' כי דליתני ולא שמחת אויבי לי (משנה ביכורים ג, ד).

באשר יסוד הבאת הביכורים הראה בפועל את ההתאחדות לתכלית הכללית שמתקבצת ע"י כל פרט ופרט מפרטי האומה, בעבודתם היותר פרטית שהיא עבודת האדמה. והנה צריך שיתרשם לפי ענין הקדושה המיוחדת לישראל, שיהיה חותם ההתאחדות התכלית הרוחנית והתעודה הנפלאה של ישראל. ע"כ אחרי המעלה של ההתאחדות שבא בהכנתם להתקרב לירושלים, שהו מקום הקיבוץ הלאומי "ששם עלו שבטים" (תהילים קכב, ג-ד), "עיר שחברה לה יחדו" (ישעיהו סו, כב). עוד צריך לסמן מעלה יותר עליונה שהיא העליה להר הבית ששם מתגלה התכלית הרוחנית. אמנם התכלית הרוחנית שהיא מביאה להתאחדות הכללית אפשר לציירה בתור אמצעי אל חיי הפרט או

שהיא לעצמה תכלית נשגבה. וההבדל הוא שאם היא תכלית לעצמה ראוי להעשות בגופו של כל יחיד מיחידי הכלל, תחת אשר [אם היא] אמצעי להתאחדות די לה שתהיה נפעלת אפי' ע"י שליח, רק שימצא לאוצר הכלל. ע"כ בבא ההכנה היותר מבוררת, בואם להר הבית מקום היעוד הרוחני, הר ד', שם אפילו אגריפס המלך נוטל הסל על כתפו, להורות שהתכונה הרוחנית אינה בישראל תלויה באיזה דבר ומשמשת ליסוד הקיבוץ, כאשר אפשר הדבר בין רוחניותם של אוה"ע, ביחוד עובדי ע"ז שכל תוכנם ה' רק שע"י התכונה הרוחנית יהי' מעמד להקיבוץ הלאומי גם מצדו הרוחני, שיש להאנושית עליו דרישה חזקה. לא כן תורת ד', אמת שהיא לעצמה בתעודתה ועומק הצדק והגיון האמת שבה [היא] התעודה היותר נעלה גם מצד כל פרט. ע"כ אין כאן מקום להיות הדבר רק נפעל, כי הדבר שהוא עיקר המגמה האנושית צריך שיהיה לנחלה לכ"א בפני עצמו, ועצם החיים אי אפשר לעשותו ע"י שליח. והנה זאת היא שעומדת לישראל להיות עם עולם לפני ד', "כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני וגו' כן יעמוד זרעכם ושמכם" (ישעיהו סו, כב). מפני שכל האומות שיש להם תעודה גם לרוחניותם, שהיא איזה דבר אמצעי, ע"כ תחול עליהם זקנה, ובבא תור ההתרומומות היותר עליונה כבר שמשו את אשר עליהם להכין והם מתחילים לרדת (ילקוט שמעוני ירמיהו ל, רמז שיב). אמנם בישראל שיסוד התעודה שלהם היא התעודה בעצמה, דעת אלהים אמת ושלוש עולמים, שהחיים עצמם יבאו עי"ז למטרתם. א"כ אין להם ירידה וזקנה, "כי כימי העץ ימי עמי ומעשי ידיהם יבלו בחירי" (ישעיהו סה, כב). ע"כ לעומת שאצל שאר אומות יתכן להיות שבהגיעם לתכלית רוממותם ישמחו אויביהם, שידעו ע"פ חק עליית וירידת העמים שכבר קרוב קצם לבא, כי כבר מלאו תעודתם האמצעית. לא כן אנחנו בני א-ל חי, תעודתינו היא לעצמה תכליתית, ע"כ דברו הלויים בשיר "ארוממך ד' כי דליתני ולא שמחת אויבי לי".

יא. הגוזלות שע"ג הסלים היו עולות ומה שבידם נותנים לכהנים (משנה ביכורים ג, ה).

העולה מכוונת כנגד הרעיון, מכפרת על המחשבה העולה על הלב כדחז"ל (ירושלמי יומא ח, ז). הוד האומה ויתרונה יראה בהיות המחשבה והבינה

עין איה מסכת ביכורים

נתונים לכל בניה, "כל בניך למודי ד'" (ישעיה נד, יג). אמנם עם היותה רבתי בדעות תהיה המשמעות המעשית גדולה, לבלתי סור מן המצוה לכל דבר דת ודין ע"פ התורה, המתפרשת כרגיל ע"פ הכהנים מורי התורה. **הגוזלות** אמנם היו ע"ג **הסלים**, הרעיון התנשא מעל המעשה והרים עי"ז את ערך המעשה מדעת נפש. (ועקב ענוה יראת ד', שמה שבידם נותנים לכהנים) והיו עולות כולן כליל, בהוראה להכונה הרוחנית ששרויה בלב כל יחיד מישראל בטעם המעשה. ומ"מ מה שבידם נותנים לכהנים כפי ערך הדעה היותר מתרבה ומתגדלת בעם. עוד יותר היה מובן ערך הגודל הניתן למעשה התורה והמצוות כולם מצד הערך המעשי שבהם, וערך ההצלחה הכללית היוצאת מהאחדות המקודשת שמתמלאת רק ע"פ ההמשכה למרכז אחד בכל חוקי החיים. אמנם לולא קדושת התורה ואלוקיותה הי' מוכרח להמצא כח מנגד מוחלט בין תעופת הרעיון שהוא מחולק הרבה לפי מעלת הפרטים אל כיוון המעשים לפרטיהם. אבל בהיותה תורת ד' וערוכה בעצה עליונה, היא מכוננת באופן כזה שגם כל הפרטים המסתעפים ממנה בתולדותיה ע"פ דרכי המשפט, ישאו בד בבד עם כל רעיון נשגב שיוכל להגותו לב כל חכם יותר נעלה. ע"כ עם היות הגוזלות באות עולות, רצופות במחשבה עליונה ואידאלית, אינו מונע וגם עוזר שמה שבידם נותנים לכהנים, ותרומת היד המעשית הנראית מצומצמת בדיוק פרטיה מתאימה היא עם המחשבה היותר מתנשאת ומתרחבת בעז רעיונותיה. ובזה יונח קו להתאמת העבודה היותר חמרית עם כל מרום ונאצל. איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה "בכל דרכיך דעהו" (משלי ג, ו).

יב. עודהו הסל על כתפו קורא מהגדתי היום לד' אלקיך עד שגומר כל הפרשה, ר' יהודה אומר עד ארמי אבד אבי. הגיע לארמי אבד אבי מוריד את הסל מעל כתפו כו', וכהן מניח ידו תחתיו ומניפו וקורא מארמי אבד אבי עד שהוא גומר כל הפרשה (משנה ביכורים ג, ה).

הקדושה הכללית שמתמלאת ע"י האחדות המושג ע"פ כל דרכי ד' היא מצטיינת בשני ענינים, במעשה וברעיון. האחדות המעשית מביאה לאחדות הדעות, כי רק ע"י התיסדות חק ומשפט התורה בכלל האומה יזדככו הדיעות לבא לקדושת המחשבות שסגולת ישראל בהם תלויה להאיר באור ד'. החילוק הנמצא בין המעשים והדיעות הוא שהמעשים הם יותר תלויים ע"פ

הוראת הכהן המיוחד להורות תורה כאשר ביארנו, ע"פ המשפט אשר יאמרו לך. אע"פ שאין ההכרה הפנימית של הפרט מכרת את ערך הדבר על ימין שהוא שמאל שמע לו (דברים יז, יא), מפני שכך הוא חפץ ד' למען אחדות הכלל (חינוך מצוה תצו), וזקן ממרא שרצו ב"ד למחול לו אינם מוחלין אמרו חז"ל (סנהדרין פח ע"ב) כדי שלא ירבה מחלוקת בישראל. אמנם החלק העיוני ממילא הוא מתישר ע"י ישרת המעשים, אבל תלוי הוא ביותר בהכרה העצמית, כאשר האריך בחובת הלבבות בהקדמה, שלא נאמר בפרשת כי יפלא ממך דבר למשפט שום דבר מתוצאות השכליות בחובת הלב, מפני שע"ז לא נסמך העיון אל המרכז וחכמי הסמך, כ"א ע"פ יושר מעשה התורה כבר ימצא השכל העצמי מסילה לדון דין הדיעות הרוחניות ע"פ דרכי יושר וצדק. ע"כ נחלקה כאן ההגדה, בתחילה יאמר **הגדתי היום לד' אלקיך** מכוון כנגד האחדות המעשית, ובזה פונה הוא אל הכהן ומיחד עליו שם שמים. ע"פ ההדרכה הכוללת היוצאת מההשפעה הכללית ע"פ התורה, אשר יורו מורי התורה יושבים במקום אשר יבחר ד', בזה אמצא מגמת ביאתי לארץ. ואין בענין המעשה מבוא לרגש העצמי, כי אפי' תהי' התחייבות המעשים ע"פ הוראות ב"ד נגד הכרתו ודעתו הפרטית מחוייב הוא לבטל דעתו נגד שלמות הכלל של האומה בכללה שצריכה להתנהג ע"פ מוריה. אח"כ יפנה להעיר לבבו בצד העיוני של האחדות, בזכירת העבר דרך ה' והשגחתו, **מארמי אבד אבי**. פה יאמר ד' אלקי אבותינו ולא ייחד שם ד' דוקא על הכהן, כי שלמות המעשה גורמת שההשגה הפרטית מכרת כבר בעצמה את הדיעות האמתיות, לא רק מצד הסמיכות על הכהן המורה. והנה ביחש הדיעות עם המעשים ישנם שני דרכים, דרך אחד הוא, שהמעשים יהיו נשמרים בכל תוקף זהירות ביראת ד' תמימה וטהורה, מבלי נגע כלל אל האוצר של הדיעות ורעיוני הלב. כי המעשים צריכים שיהיו כלולים ע"פ מרכז האומה המעשי, שהוא צריך שווי גמור באין חילוק כל דהו הגורם למחלוקת והתבודדות. אמנם שדה הרעיונות רחב הוא, והרבה פנים לתורה לעבוד את ד' במקלות ממקור ישראל, כ"א ואחד כפי כחו ושכלו. ע"כ צריך שיהי' השיתוף שיש לכהן עם הבעלים הפרטיים בביכורים נגמרים בעודנו עסוק בהצעה המעשית בשעה שקורא את שם ד' על הכהן. וזהו דעת ר"י שקורא עד ארמי אבד אבי, ומשם משתתף עם הכהן במעשה התנופה. אמנם אח"כ ע"י אמירת הענין המענין את הרעיון אז כ"א קובע ברכה לעצמו, כ"א כפי שכלו יהולל, ואין לשתף בזה ענין המעשה שתלוי בהוראה

עין איה מסכת ביכורים

והסכמת ב"ד קבוע. ולפי פשטן של דברי ת"ק שאחרי גמר כל הפרשה היתה התנופה המשותפת בין הישראל והכהן, נראין הדברים שמ"מ המעשה פועל הרבה על המחשבה, ועם הרכוש המחשבי ראוי שישתמש גם בחלק המעשי שבו הכהן משותף. כי יש ג"כ דרך נכון שיפעלו לטוב ולרומם בכח העיוני על המעשים כולם. ועם התרוממו להשכיל בעיון כפי שכלו, יבא אח"כ להשתתף עם כח ההוראה לפרטי המעשים, אז ימצא בהם עצמם אוצר רב דעת, ע"כ נכון הדבר שאחרי גמרו ג"כ ההצעה העיונית ישוב להיות משתתף עם הכהן במעשה התנופה. והדברים נוגעים אם יש מקום להשכלות עיוניות עם פרטי המעשים בהלכות ופרטי המצות. שלפי דעת הרמב"ם במו"נ (ג, כו), אין העיונים השכליים מוצאים מקום כ"א בכללי המצות, ובקשת עילה לפרטיהם בעיניו ז"ל הוא שגעון ארוך, א"כ אין יד העיון מגעת כלל למעשים שבהם יש שיתוף לכהן. אמנם כפי מחקרי חכמים רבים יש לצייר אוצרות תבונה ודעת ד' בכל פרטי המצות בסוד ד' ליראיו. וכן מטין דברי חז"ל (פסחים נ ע"א) בענין טעמי תורה שיקרים בעוה"ז קפויין יהיו לע"ל, וכמה מאמרים בזוהר מורים כן. ולפ"ז יש יחס גדול לפרטי המעשים עם הצד העיוני שבתורה ע"פ ההכרה העצמית, וראוי להורות ע"ז בהשתתפות עם הכהן במעשה אחר שכבר הקדים הצעתו בהכרת ההכרה המדעית, שאם שהיא פרטית ותלויה בבינת כ"א בפ"ע, היא כללית, שהיא בטוחה שכבר יביא יושר המעשים שכל האומה תכיר את המאור האמיתי שבדיעות שאליהם פונה התורה בכוונתה הכללית, "כי נר מצוה ותורה אור" (משלי ו, כג).

יג. והניחו בצד המזבח והשתחוה ויצא (משנה ביכורים ג, ה).

המזבח הוא אות הברית על האחדות הרוחנית, על שם ד' אחד השוכן בישראל, ע"כ ה' קצף גדול על ב"ג וב"ר כשבנו מזבח אחר. (יהושע כב, יב). ולאות שההתאחדות המעשית תהי' לעולם הולכת שלובת יד עם ההתאחדות הרוחנית, שכמו שיהיו המעשים כולם מחזקים את דרך ד' בפועל בכלל האומה כן יחזקו את הדעות הנשגבות שלה. אמנם התנאי הנצרך לבא מקיבוץ פרטים לאחדות שלמה במעשה ובעיון הוא שלא יעמיד היחיד את פרטיותו בעיקר, בין בפועל בין במחשבה. כי כל הרעיונות (המחשבות) [המחשבתיות] וכל המעשים צריכין להיות הולכים בעיקרם לטובת הכלל

הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

הגדול בעיקר, בין מצד בפעולות בין מצד הדיעות, ובזה ילך בדרך טובה ואורח חיים בפועל וישיג ארחות חיים בדיעות טהורות. וזהו שורש ההשתחואה המורה על הביטול של הערך הפרטי מול האור הגדול אור ד' הטוב לכל שכבודו מלא עולם. ע"כ לתמם כל החזיון של הביכורים לכל הצדדים הניחו בצד המזבח והשתחוה ויצא.

יד. בראשונה כל מי שיודע לקרות קורא ומי שאינו יודע לקרות מקרין אותו. נמנעו מלהביא, התקינו שיהיו מקרין את מי שהוא יודע ואת מי שאינו יודע (משנה ביכורים ג, ז).

הענין הראשי להתכללות הכלל מכחות פרטיים שהתגלה במילואו ע"פ הביכורים, הקיף את כל צדדי ההתאחדות, עד שלא הניח ג"כ את הנחת הכבוד ויתרון המעלה שהי' מקום ליחידים באומה להניח לעצמם לפי ערכם ברשות עצמם. וגם אותו החופש יניחו מידם באהבה כשיראו שבחק הכלל יביא לתוצאות לא טובות. ישנם ענינים כאלה שהם נעשים בדין תורה ע"פ מטבע קבועה, והנה כיון שהמטבע נקבעה כבר, שולל מיחידים התגלות לבבם ע"פ ערכם והשקפתם הפרטית. אמנם כ"ז שלא הזיק הדבר אל הכלל כולו, טוב הוא שכל יחיד מצויין ימלא את הנהגתו בעניניו הרוחניים ע"פ מדתו לעצמו. אמנם כיון שבערך הכלל מאין מטבע שוה ומסויימת ירד הרוח ויבא למצב מורה ועוזב צריכה המטבע להיתקן, וכיון שנתקנה הכל חייבים לעבוד עבודת הכלל, גם אלה היחידים שלא הוצרכו לזה מצד עצמם. למשל התפילה, לפי המצויינים בעלי רגש ודעה יותר הי' לבבם קרוב להתמלא רגשי קודש אם היו מתפללים כמו קודם תקנת הנוסח, כ"א כפי רוח בינתו ורגשי לבבו. אמנם למען הכלל, שמבלעדי התפילה הקבועה הי' יסוד התפילה נעזב לגמרי, והוצרך הדבר לבא לידי תיקון מטבע כוללת, ועכשיו שנתקנה חלילה ליחיד לפרוש מן הציבור. ואם תעלה על לבבו מחשבה שצמצום המטבע עושקת ממנו הרחבת הרגשת לבבו ע"פ רוחו, עליו להשכיל כי עבודתנו לצורך הכלל היא כוללת ג"כ כמו כל התנדבות גם את שאר רוחנו אע"פ שהיא הגדולה שבנדבות לאיש אשר רוח בו. ויפה נתגלה לימוד זה כאן בביכורים, שכ"ז שלא בא הדבר למדה זו שמי שאינו יודע לקרות ימנע מהבאה בשביל שירצה לדמות עצמו להיודע, הי' נכון חילוק המדות, ובודאי קורת רוח היא לבעל לב רגש שקורא בעצמו ומוציא אל הפועל

עין איה מסכת ביכורים

רגשותיו הסוערות באהבת ד' ועזו בדיבור פה. אמנם כיון שנמנעו מלהביא, כבר יש צורך בענין מרכזי אע"פ שמצמצם את הרעיון והרגש קצת אצל היודע, הנה תגדל שמחתו השכלית בידעו שבמה שהוא מחסר התגלות לבבו ברגש הוא עובד את עבודת הכלל ע"י שגם בעלי המעלה הנמוכה יבאו ויביאו ביכוריהם. **התקינו שיהיו מקרין את מי שהוא יודע ואת מי שאינו יודע**, והיתה ההשוואה הזאת אב להרבה דברים מוגדרים, שכל חכם לב הי' מצד עצמו יכול ללכת באורח יותר רחבה ע"פ מדתו הפרטית, אבל זאת היא הצדקה היותר נעלה ומדת הקדושה היותר רוממה שחייבים ראשי העם להתנדב בצמצום רוחני לפעמים לטובת הכלל הגדול, ובהשכילם את הטוב היוצא מכח אחדות הכלל, הם עומדים כבר בצמצומם על יסוד רחב המרהיב את הלב הטוב של החכם הרואה את הנולד (תמיד לב ע"א) וחפץ בשלום עם ד' הגוי כולו. "שאלו שלום ירושלים ישליו אוהביך" (תהילים קכב, ו), "למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך למען בית ד' אלקינו אבקשה טוב לך" (תהילים קכב, ח-ט).

טו. העשירים מביאים מביכוריהם בקלתות של כסף ושל זהב והעניים בסלי נצרים של ערבה קלופה, הסלים והביכורים ניתנים לכהנים (משנה ביכורים ג, ח).

נפש האדם נמשכת אחר היופי, ע"כ יש מבא גדול ליופי והידור במצות, שבזה יהיו הלבבות נמשכות להתעורר על ההוד הפנימי הנמצא בהם. אמנם ההכנות של היופי אינם מצויים ביד כל אדם, ע"כ זהו הדבר המסור לעשירים לעטר את ביכוריהם בקלתות של כסף ושל זהב. אמנם כל מה שיוכל היופי לעשות להמשכת הלב יותר מזה תעשה האהבה הפנימית, שתמשיך חוט של חסד גם על דבר שאין בו יופי חיצוני. ע"כ העניים שאין בכחם לעטר המצוה ביופי חיצוני, התאמצו להראות סימני האהבה הפנימית בעמל גופם, לפאר כהשגת ידם שיהיו סלי הנצרים של ערבה קלופה ונאה בערכה, ובהראותם נדיבות רוחם לתן גם הסלים עם הביכורים לכהנים, והיה התגלות כח האהבה עומד במקום כח היופי החיצוני של עשירי העם.